Vragen en antwoorden zonering

3 november 2026

Waarom kiest het kabinet voor zonering?
Zonering is een van de onderdelen voor een effectieve aanpak om de natuur te herstellen en daarmee van het stikstofslot te raken. Zonder gebiedsgerichte maatregelen is verslechtering niet te stoppen en kan vergunningverlening dus niet op gang komen. Door gerichte maatregelen te nemen rond kwetsbare natuur, blijft op andere plekken juist meer ruimte voor hoogproductieve landbouw en andere ontwikkelingen.

Wat is de zoneringsaanpak?
Agrarisch ondernemers in gebieden die dicht bij Natura 2000-gebieden zitten of in kwetsbare watergebieden liggen, krijgen te maken met een gebiedsgerichte aanpak. Deze aanpak is erop gericht om de drukfactoren op die gebieden weg te nemen, zodat de natuur voldoende kan herstellen en vergunningverlening op gang kan komen.

In deze zones worden aanvullende regels gesteld die bijvoorbeeld gaan over mestplaatsingsruimte, veebezetting en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In deze gebieden blijft ruimte voor extensieve landbouw.

Boeren worden de komende jaren geholpen met het ontwikkelen van hun bedrijf, zodat ze uiterlijk in 2035 aan de nieuwe regels voldoen. Daarbij krijgen ze persoonlijke begeleiding om hun activiteiten aan te passen naar toekomstbestendige verdienmodellen. Ze worden daarin ondersteund met een omvangrijk pakket van 9 miljard euro. Daarin blijft ruimte voor eigen ondernemerschap.

Daarnaast krijgen de gebieden tot 1 januari 2028 de ruimte om onder leiding van de provincies een alternatieve gebiedseigen aanpak tot stand te brengen. Deze eigen aanpak moet een vergelijkbaar doelbereik, financieringsbehoefte en borging hebben als de regels die het Rijk opstelt.

Welke regels gaan mogelijk gelden in de zones?
Extra maatregelen in de zones zijn een cruciaal onderdeel van het programma Landbouw, Natuur en Stikstof. Deze maatregelen pakken niet alleen stikstof aan maar richten zich ook op verdroging, versnippering, gewasbeschermingsmiddelen en waterkwaliteit. Concreet zijn de voorgenomen (instructie) regels gericht op een lagere veebezetting (1,5 GVE/ha), een lagere norm voor het uitrijden van mest (170 kg ha/jaar), een verplichte gewasrotatie van 1:3, mestvrije stroken van 5 meter, regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en regels gericht op hydrologie en grondwateronttrekking.

Wanneer gaan de voorgenomen regels in?
Wanneer de regels ingaan en of er een overgangsperiode komt, hangt af van het doel van de regel. Als de regel gaat om het verminderen van drukfactoren als verlaging van stikstofuitstoot, bijvoorbeeld de lagere GVE-norm, gaan de regels in vanaf januari 2035 of eerder, tussen 2029 en 2035. Als de regel gaat om het voorkomen van problemen, bijvoorbeeld de omschakeling van grasland naar intensieve teelten zoals lelies, gelden de regels mogelijk eerder.
De regels zijn nog voorlopig. We doorlopen nog diverse wetgevingstoetsen waarbij gekeken wordt naar milieueffecten, maatschappelijke effecten en uitvoerbaarheid.

Waarom kan een provincie kiezen voor een andere aanpak?
In elk gebied zijn de uitdagingen anders. Het kabinet vindt het belangrijk dat op gebiedsspecifieke kenmerken kan worden ingespeeld, maar wil een lappendeken aan verschillende maatregelen voorkomen. Daarom komt het kabinet met uniforme (instructie)regels voor in de zones, waarbij ruimte is voor maatwerk. De komende maanden bekijken we samen met provincies in welke gebieden welke regels nodig zijn, afhankelijk van de drukfactoren voor specifieke gebieden kunnen provincies zelf de precieze begrenzing van de zones op perceelniveau vaststellen. Verder kunnen provincies met eigen, alternatieve plannen komen als deze tot hetzelfde resultaat leiden. Provincies

krijgen tot 1 september 2028 de tijd om eigen gebiedsplannen in te dienen via zogenaamde omwisselbeslissingen.

Hoe kunnen ondernemers en burgers meedenken over de zoneringsaanpak?
De zoneringsaanpak is onderdeel van het programma Landbouw, Natuur en Stikstof. In het programma staan de maatregelen die ervoor zorgen dat de emissiedoelen voor landbouw, industrie en mobiliteit en de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden worden behaald. Het ontwerpprogramma LNS wordt van 6 november 2026 tot en met 18 december ter inzage gelegd. Tijdens deze periode kunnen belanghebbenden, maatschappelijke organisaties, overheden en andere geïnteresseerden de documenten bekijken en hierop reageren door een zienswijze in te dienen. De terinzagelegging biedt de mogelijkheid om aandachtspunten, vragen en suggesties mee te geven voor de uitvoering van het programma. De reacties worden betrokken bij de nadere uitwerking voor uitvoering in de praktijk en kunnen daarmee bijdragen aan het behalen van de emissiereductiedoelen.

Welke ondersteunende maatregelen komen er en wanneer?
Het kabinet realiseert zich dat er veel wordt gevraagd van boeren in de zones. Het Rijk ondersteunt samen met de provincies de gevraagde beweging in en rondom natuurgebieden met een pakket van bestaande en nieuw te ontwikkelen instrumenten.

Om de omslag naar een zeer extensieve vorm van landbouw in de zones te ondersteunen, komt er een nieuwe subsidieregeling voor boeren die extensief en/of biologisch willen worden, een nieuwe verplaatsingsregeling, persoonlijke ondersteuning van zaakbegeleiders en meerdere openstellingen van de vrijwillige beëindigingsregeling voor boeren die willen stoppen. In totaal is hier 9 miljard euro voor beschikbaar.

Boeren in de zones bepalen zelf hoe zij hun bedrijf aanpassen. Dat kan bijvoorbeeld door over te stappen op een duurzamere manier van boeren die past binnen de regels van de zone, door biologisch te gaan werken, meer in te zetten op agrarisch natuurbeheer of zich te richten op lokale afzet via korte ketens. Ook kunnen boeren hun bedrijf verbreden, bijvoorbeeld met een zorgboerderij, boerderijwinkel, kinderopvang of andere passende nevenactiviteiten. Om duidelijkheid te scheppen over wat er op ondernemers in de zone afkomt, zullen zij geïnformeerd worden over de opgaven en wat dit concreet kan betekenen voor hun bedrijfsvoering. Hierbij hanteren we zoveel mogelijk één vast aanspreekpunt bij de overheid in de vorm van zaakbegeleiding.

De aanvullende ondersteuning in de zones bestaat onder meer uit een actief grondbeleid, zodat ook de grondopgave kan worden opgelost. Denk daarbij aan gereedschappen zoals de nationale grondbank, pachtuitgifte, vrijwillige kavelruil en wettelijke herverkaveling. Het Rijk zet zich daarbij in om samen met medeoverheden ook te kijken naar de combinatie mogelijkheden en het wegnemen van belemmeringen voor omschakeling van het bedrijf naar alternatieve bedrijfsmodellen, zoals zorgboerderijen, erfwinkels, of kinderopvang. Daarnaast komt het kabinet met een transitieregeling die ondernemers helpt bij de omschakeling naar een extensieve bedrijfsvoering. Ook wordt gekeken naar bestaande regelingen, zoals de Subsidieregeling extensivering melkveehouderij, de Samenwerkingsregeling melkvee-akkerbouw, het Investeringsfonds Duurzame Landbouw, het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (de eco-regeling in het GLB) en het agrarisch natuurbeheer die waar passend worden benut en/of opgeschaald. Bovendien worden er nieuwe gereedschappen ontwikkeld, zoals een tegemoetkoming voor boeren die willen omschakelen naar biologische landbouw.

Op www.groeiennaarmorgen.nl/plannen-kabinet vinden agrarische ondernemers een overzicht van de voorgenomen plannen en ondersteunende maatregelen. Zodra bekend is wanneer welke regelingen opengesteld worden, komt dat hier te staan. Daarnaast kunnen boeren gebruik maken van al bestaande regelingen. Een overzicht hiervan staat op www.groeiennaarmorgen.nl/regelingen-en-ondersteuning.

Moeten ondernemers in de zones gemiddeld 20 procent meer reduceren dan de doelsturingsnorm?
Nee, de 20 procent extra reductie geldt voor de zones in algemene zin, en heeft geen betekenis voor individuele bedrijven. Voor de gebieden gaat het kabinet voor stikstof uit van landelijk gemiddeld 20 procentpunt extra in de zone, met name als gevolg van het verlagen van de GVE-norm en de stikstofgebruiksruimte. De beoogde regels en het faciliterende beleid zorgen voor extra reductie. Hoe groot die reductie precies is, zal per gebied verschillen. Dat hangt samen met het aantal aanwezige bedrijven en de huidige veedichtheid in een gebied.

Wat betekent de zonering voor niet-agrarische bedrijven in de zonering?
Het kabinet vindt het belangrijk dat alle sectoren bijdragen aan het reduceren van stikstof. Generiek klimaat- en milieubeleid zorgt voor een stevige reductie stikstofemissie van de industrie, ook binnen zones. Voor industrie en mobiliteit geldt dat ze 50% stikstofreductie ten opzichte van 2019 moeten behalen in 2035. Daarbovenop geeft het kabinet een extra impuls voor vrijwillige bovenwetttelijke maatregelen, om stikstofuitstoot binnen de zones te reduceren. Zo komt er budget voor een NOx-regeling die speciaal voor deze zones bedoeld is. Het gaat om een tenderregeling: bedrijven kunnen meedingen naar subsidie voor zogeheten 'nageschakelde technieken', technieken die de stikstofuitstoot verder verminderen. Bedrijven in de zones kunnen zelf kiezen of ze hier gebruik van willen maken, het is geen verplichting. Ook is het mogelijk dat provincies zelf in de zones aanvullend beleid ontwikkelen voor niet-agrarische bedrijven.

Voor welke gebieden gaan de extra maatregelen gelden?
Er zijn 121 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden op land. Hierbinnen verwacht het kabinet met provincies een selectie te kunnen maken van circa 100 gebieden waar een zone nuttig of nodig is. De gebieden zijn nog niet definitief. De lijst is wel gepubliceerd in verdiepingsbijlage Hoofdlijn 3 van de kamerbrief van 26 juni 2026, met de uitleg hoe het kabinet tot deze lijst is gekomen. De volgende stap is dat de provincies samen met medeoverheden en maatschappelijke partijen de concrete invulling en definitieve keuzes maken. Het kabinet maakt de definitieve lijst gebieden bekend in het eerste kwartaal van 2027.

Wat betekent zonering voor intensieve veehouderijen?
Het kabinet gaat met doelsturing via afrekenbare emissienormen per bedrijf sturen op de emissies in zowel de melkveehouderij als de intensieve veehouderij (pluimvee, varkens en kalveren). Voor de intensieve veehouderijsectoren worden de normen in het eerste kwartaal van 2027 vastgesteld. Het kabinet ondersteunt boeren met financiële middelen om stalinnovaties en aanpassingen in bedrijfsvoering door managementmaatregelen mogelijk te maken. Na vaststelling van de bedrijfsspecifieke emissienormen kijkt het kabinet of en welke aanvullende maatregelen voor de intensieve veehouderij nodig zijn in de zones.

Waar is te zien of een bedrijf binnen een zone valt?
De uiteindelijke begrenzing van de zone en de selectie van de gebieden zijn nog niet definitief. Deze worden nog in overleg met provincies vastgelegd. Daarbij kan bijvoorbeeld rekening worden gehouden met lokale landschapselementen zoals sloten en wegen en met kavelstructuur. Provincies stellen naar verwachting de definitieve begrenzing binnen de provinciale verordening in 2028 op.

Waarom wordt in de zones naar verwachting ingezet op extensivering van de landbouw en bijvoorbeeld niet op innovatie en andere groene oplossingen?
Het kabinet zet maximaal en voor heel Nederland in op innovatie. Boeren in heel Nederland (dus ook in de zones) krijgen emissiedoelen op bedrijfsniveau die behaald kunnen worden door het toepassen van managementmaatregelen, techniek en innovatie. Dat is echter niet voldoende om de doelen te halen. Daarom is er in de zones een aanvullende aanpak nodig gericht op het verminderen van drukfactoren en het verweven van de landbouwpraktijk met ecologische functies. Zo kan een overgangsgebied van natuur naar landbouw ontstaan.

Waarom wordt gekozen voor deze omvang van zoneringsgebieden, terwijl stikstof slechts over kleine afstanden te herleiden is naar waar het vandaan komt?
Het is een misvatting dat er op meer dan 250/500 meter geen significant effect meer is van stikstof. Wel wordt de neerslag van die stikstof per hectare geleidelijk kleiner naar mate de afstand

toeneemt. De omvang van de zones wordt ondersteund door onderzoek. Volgens het RIVM is emissiereductie tussen 500 en 1000 meter rondom een natuurgebied ongeveer 2,5 keer zo effectief voor natuurherstel als een gemiddelde emissiereductie elders in Nederland. Daarnaast concludeert het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) dat voor duurzaam natuurherstel zones nodig zijn die variëren van minimaal 500 tot maximaal 2.000 meter.

Waarom een zone rond het gehele gebied en niet enkel stikstofgevoelige habitats?
De zoneringsaanpak is een integrale aanpak op meerdere drukfactoren. Het gaat om meer dan alleen stikstof; het gaat ook om verdroging, versnippering van natuur en de waterkwaliteit. Rondom het gehele Natura 2000-gebied zijn daarom maatregelen nodig om de druk te verlichten op beschermde natuur. Daarnaast is de natuur dynamisch. De locatie van een habitat binnen het Natura 2000-gebied kan wijzigen. Daarom wordt jaarlijks de habitatkartering geactualiseerd. Wijzigingen in de ligging van een habitat binnen het gebied betekenen dan ook wijzigingen in de zone rond deze stikstofgevoelige habitats.

Waar kunnen boeren terecht als ze zorgen hebben?
Het maatregelenpakket Landbouw, Natuur en Stikstof dat op 26 juni 2026 is aangekondigd vraagt en de zoneringsaanpak vraagt om een investering van vooral de landbouw. De kabinetsplannen kunnen vragen en zorgen oproepen. TABOER is een onafhankelijk initiatief uit de sector en staat klaar voor boeren die behoefte hebben aan een luisterend oor. Bereikbaar op 088-8886608 of www.taboer.nl.